

sunt veluti partes ejus, ita concedi posset plures applicari meritum Christi quasi partialiter; applicatur enim imprimis, ut infundatur fides, et deinde ut defur spes, et iterum, ut infundantur gratia et charitas conjunctim, et, simul cum ipsis, ut remittatur peccatum; totum tamen fit per modum unius adaequati effectus. Vel etiam dici potest, in justificatione peccatoris applicari satisfactionem, et meritum Christi; satisfactionem, ut remittatur peccatum; meritum, ut gratia infundatur. Et hoc modo duplex applicatio sine ullo inconveniente admitti potest.

CAPUT XII.

UTRUM REMISSIO MORTALIS PECCATI SIT EFFECTUS FORMALIS ET CONNATURALIS JUSTITIE INHÄRENTIS?

1. Status questionis. — Opinio prima. — Diximus ad veram remissionem peccati, necessarium esse ut homo vere et integre justificetur, et ideo talem remissionem conjunctam esse cum infusione justitiae, unde consequenter sequitur explicandum qualis sit ista conjunctio, et an ex sola Dei voluntate et institutione, vel etiam ex naturali connexione inter illa duo, fundata in formalis causalitate gratiae oriatur. Multorum enim opinio esse videtur remissionem peccati solum ex lege Dei esse conjunctam cum gratiae infusione, ac proinde gratiam non expellere formaliter peccatum ex ipsa rei natura, sed ad summum ex institutione Dei, qui decrevit nulli permanenti in statu peccati illam formam infondere, seu ad presentiam talis formae semper expellere peccatum. Hujus sententiae necessario esse debent Scotus, Gabriel et alii Nominales, qui dicunt justitiam infusam non esse ex natura sua formam sanctificantem, seu constituentem hominem gratum Deo; nam si hoc ita est, non habet unde ex natura sua peccatum expellat. Item qui negant peccatum formaliter excludere gratiam, consequenter etiam negant gratiam expellere peccatum formaliter, ut videre licet in Soto, in 4, d. 1, quæst. 6, § Contra, et seq., et d. 16, quæst. 2, § Ad argumenta; Gabriel, d. 14, quæst. 1, art. 2, in dubio post 5 concl.; Ocham., in 4, quæst. 3; Medina, Cod. de Poenit., quæst. 12. Citatur etiam Richardus, in 3, d. 31, art. 1, quæst. 1, ubi de charitate loquitur, dicitque non expelli per peccatum formaliter vel effective ex sola rei natura, quæ est res longe

diversa, et non habens connexionem cum ea quam nunc tractamus, ut infra in lib. 11 dicturi sumus.

2. Primum hujus opinionis fundamentum. — Secundum. — Tertium. — Quartum. — Protest hæc opinio suaderi primo, ex auctoritate negativa Concilii Tridentini, nam in sess. 6, cap. 7, solum dicit in justificatione cum venia peccatorum dari etiam gratiam et virtutes; hæc autem verba solum significant concomitantiam, non causalitatem. Imo, si remissio peccati esset formalis effectus gratiae, videri posset superfluum dicere cum venia peccati dari gratiam: nam clarum est, data forma, dari effectum formalem ejus. Secundo, argumentor ratione, quia gratiae solum opponitur formaliter privatio physica illius, non enim habet positivam formam contrariam; ergo per gratiam solum excluditur formaliter illa privatio; at privatio physica gratiae non est peccatum, ut ostensum est, quia privatio gratiae est a Deo puniente peccatum; a Deo autem non est peccatum; ergo per formam gratiae, saltem ex natura rei, non expellit formaliter peccatum, ut peccatum est. Tertio argumentor, quia peccatum, quod manet transacto actu, non est aliquid physicum, sed morale; gratia autem est qualitas physica: ergo non sunt ita opposita, ut unum formaliter excludat peccatum; nam ea quæ sic repugnant, debent esse ejusdem ordinis; physicum autem et morale diversos ordines constituant. Quarto, quia peccatum non expellit formaliter inhærendo gratiam ex natura sua; ergo neque forma inhærens gratiae expellit formaliter peccatum ex natura sua, nam contrariorum eadem est ratio. Antecedens patet, quia physica carentia gratiae non est de intrinseca ratione peccati; nam si sit sermo de peccato actuali, consistit ratio peccati in defectu debite rectitudinis actualis; si vero sit sermo de habituali culpa, consistit in relatione quadam rationis, vel morali ad culpam precedentem, et non retractatam, quod totum esse potest sine physica privatione gratiae. Et ideo posset Deus non privare inhærente justitia hominem actu peccantem. Et eadem ratione posset dare gratiam inhærentem peccatori, non remittendo illi peccatum; ergo si gnum est remissionem peccati non esse effectum formalem justitiae inhærentis, aliqui eset ab illa inseparabilis.

3. Prima conclusio circa titulum questionis. — Nihilominus dicendum est primo, remissionem peccati mortalis esse effectum for-

malem inhærentis gratiae seu justitiae; ita ut simpliciter dicendum sit, per inhærentem justitiam, et ad introitum ejus excludi peccatum, quia illa duo sunt quasi duæ formæ simul incompossibilis in anima. Hanc assertiōnem censeo certam hic tempore. Eamque docet D. Thomas 1, 2, q. 111, art. 2, in corpore, et ad 4; ait enim gratiam, quatenus animam sanat, esse gratiam operantem, non effective, sed formaliter; dicitur autem gratia sanare animam, quatenus illam ab infirmitate peccati liberat. Et quæst. 109, art. 7, docet maculam peccati excludi per decorum gratiae formaliter. Et idem docet quæst. 113, per totam, ut in sequentibus late videbimus. Tenet etiam Richardus, in 4, d. 14, art. 7, quæst. 1, et latius d. 17, art. 4, quæst. 4; Aureolus, in 4, d. 17, quæst. 1, art. 2; et ibi Capreolus, quæst. 1, art. 3, ad argum. Gregorii contra 1 et 2 concl.; Petrus Soto, lectio. 11 de Poenit., circa finem; alter Soto, in 4, d. 13, quæst. 4, art. 2, et lib. 2 de Natur. et grat., cap. 18; Ruardus, art. 8, § Manifestum est, cum sequentibus; Valentia, tom. 2, disp. 8, quæst. 6, punct. 5; Bellarminus, toto fere libro secundo de Justificatione; et Stapleton., libro quinto; et alii communiter hoc tempore scribentes contra hæreticos. Eamque docuit Catechismus Romanus, in tractatu de Baptismo dicens: *Est autem gratia, quemadmodum Tridentina synodus ab omnibus credendum pœna anathematis proposita decrevit, non solum per quam peccatorum fit remissio, sed divina qualitas in anima inhærens, ac velut splendor quidam, et lux quæ animarum nostrarum maculas omnes delet.* Quibus verbis sati formalem causalitatem expressit, et quoniam præcipue nititur doctrina Concilii Tridentini, ab illius auctoritate initium probationis sumemus.

4. Suadetur primo conclusio ex Concilio Trident. — Primo ergo Concilium, sess. 5, c. 5, docet per gratiam, quæ in baptismō nobis confertur, remitti reatum originalis peccati, eademque ratio est de omni peccato, quod divina gratia privat, et mortem animæ affert. Loquitur autem Concilium de justitia inhærente, cum dicat gratiam illam nobis per baptismum conferri, et particula per causalitatem formalem significat, nam hæc est significatio ejus maxime propria, et juxta subjectam materiam non potest aliud significare. Quia gratia per baptismum infusa non habet aliam causalitatem, quoad remissionem peccati, ut maxime videre licet in parvulis. Deinde, sess.

in nocitate vitæ ambulemus. Ut intelligamus (ait Augustinus) nihil aliud esse in Christo baptismum, nisi mortis Christi similitudinem, nihil autem aliud mortem Christi crucifixi, nisi mortis peccati similitudinem, ut quemadmodum in illo vera mors facta est, ita in nobis vera remissio peccatorum, et quemadmodum in illo vera resurrectio, ita et in nobis vera justificatio; ergo sicut in Christo resurrectio expulit mortem, ita in nobis justificatio peccatum.

6. *Tandem ratione confirmatur.* — His ergo modis sufficienter probata relinquitur conclusio auctoritate tam Ecclesiæ, quam Scripturæ et Patrum, et plura circa sequentem assertiōnem afferemus. Ratio autem sumenda est ex principiis positis in precedentibus capitulis; nam illa forma, quæ hominem filium Dei constituit, et hæredem regni cœlestis, necesse est ut formaliter peccatum expellat; sed justitia inhærens constituit hominem filium Dei adoptivum, datque illi jus hæreditarium ad vitam æternam; ergo expellit etiam formaliter peccatum. Consequentia est optima, et minor in superioribus probata. Major autem probatur, quia peccatum mortale facit hominem reum aeternæ pœnae, et consequenter privat illum jure regni cœlestis; ergo privat etiam filiatione divina. Nam sicut recte argumentatur Paulus: *Fili, ergo hæres, ita e contrario, licet a posteriori, recte infertur: Si non hæres, ergo nec filius.* Et similiter colligitur optime: *Si indignus regno, imo dignus parentia ejus, ergo non filius;* nam illa duo valde opposita sunt, et inter se repugnantia. Et similes rationes sumi possunt ex effectu justitiae constituendi hominem Deo gratum, et amicum, et sanctum, quas in sequenti assertione proponemus, et magis urgebimus, quamvis plena earum intelligentia et efficacia pendeat ex his quæ in capitibus sequentibus dicenda sunt, quæstiones de absoluta Dei potentia tractando.

7. *Secunda conclusio, justitiam inhærentem vi sua expellere peccatum.* — Secundo, dicendum est justitiam inhærentem et infusam non ex favore extrinseco, sed ex intrinseca sua vi, et natura, seu dignitate, habere hunc effectum expellendi peccatum mortale, propter connaturalem repugnantiam quam cum illo habet. Hanc assertionem satis aperte docet de forma gratia D. Thomas, in locis allegatis, præsertim 1. 2, quæst. 113, art. 1, 2 et 6, et de charitate idem sentit 2. 2, quæst. 24, art. 10; et ex antiquis scholasticis illam præcipue docent Aureolus et Capreolus supra; et indi-

cat etiam Richardus; ex modernis citari potest Soto, in 4, d. 15, quæst. 1, art. 2, circa finem, § *Ex his ad propositum*, quæpus dicit, *esse in peccato, et esse in gratia opponi, ut duo ex natura sua contraria, et idem habet lib. 2 de Natur. et grat., c. 18.* Et, licet utroque loco explicet se non loqui de esse grato, ut est a qualitate gratiæ, sed abstracte, ut esse potest per solam extrinsecam dilectionem Dei, nihilominus indicat qualitatem gratiæ, quæ nunc datur, natura sua constituere hominem dilectum, ac proinde repugnare peccato ex natura sua. Clarius et fusius id docent in locis supra citatis Ruardus, Bellarminus et Valentia, maxime vero P. Vazquez, dicta quæst. 204, licet in sensu nimium rigoroso, ut capite praecedenti attigi, et in sequentibus dicam.

8. *Temeraria videtur opposita sententia juxta Tridentinum.* — Et sine dubio Concilium Tridentinum attente consideratum ita huic favet sententiæ, ut jam sine magna temeritate negari non posse videatur. Et imprimis ponderanda sunt verba ejus in sess. 5, cap. 5. Nam primum asserit, per gratiam, quam baptismus confert, tolli totum *id quod veram et propriam rationem peccati habet*. Deinde infra subiungit: *Veterem hominem exuentes, et novum, qui secundum Deum creatus est, induentes, innocentes, immaculati, puri, innoxii, ac Deo dilecti effecti sunt, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi, ita ut nihil prorsus eos ab ingressu cœli remoretur.* Quæ omnia tribuit Concilium justitiae inhærenti, tanquam formæ; nam ratione illius dicuntur justi nouum hominem induere, qui secundum Deum creatus est, sicut exposuit Paulus ad Ephes. 4, addendo: *Qui secundum Deum creatus est, in justitia et sanctitate veritatis.* Unde David, Psalm. 50, orans: *Cor mundum crea in me, Deus, adjungit: Et spiritum rectum innova in visceribus meis;* quis autem est spiritus rectus visceribus inditus, nisi spiritus justitiae et sanctitatis animæ inhærentis? Dicit autem Concilium, induendo hunc hominem novum exui veterem, et excludi ab homine quicquid esse potest objectum divini odii, et sic effici purum et innocentem; ergo sentit hoc fieri ex vi illius internæ innovationis, quæ in homine fit. Et hunc sensum valde confirmat tota doctrina sessionis 6, cap. 7, cuius verba jam satis ponderavimus.

9. *Primum pro hac secunda conclusione argumentum.* — Ratione possumus argumentari, primo, quia si justitia inhærens non conferret hunc effectum ex natura sua, non posset vere

dici causa formalis ejus, sed ad summum dici posset, ex lege ac promissione Dei ad præsentiam talis qualitatis in anima expelli a Deo peccatum, quod non est satis ad veram causalitatem formalem. Sicut, si sol non haberet virtutem illuminandi effective, licet Deus ex lege ad præsentiam solis illuminaret, non posset vere dici sol causa efficiens luminis. Unde philosophi, qui dixerunt causas secundas non habere virtutem agendi ex natura sua, sed Deum ad præsentiam illarum agere, consequenter dixerunt causas secundas non esse veras causas efficientes, sed conditions necessarias ex lege Dei, et solum imputative (ut sic dicam) putari causas, quia ex pacto quodam tacito divinæ providentiae, Deus ad illarum præsentiam operatur; ita ergo qui dicunt gratiam non expellere peccatum natura sua, sed ex lege Dei, coguntur profecto dicere non ipsam expellere formaliter peccatum, sed Deum ad præsentiam ejus. Neque potest quis fingere quod, licet gratia natura sua non habeat vim expellendi peccatum, a Deo elevetur, ut tanquam vera causa formalis illud expellat; est enim talis elevatio incredibilis; tum quia non habet locum in genere causæ formalis, sicut neque causalitas instrumentalis, ut ex Metaphysica suppono; tum etiam quia circa effectum negativum, qualis est expulsio peccati, multo minus potest intelligi talis elevatio, seu causalitas instrumentalis.

10. *Effugium non audiendum.* — Posset autem aliquis contentiosus effugere, dicendo justitiam inhærentem non esse causam physicam formalem expulsionis peccati, nihilominus tamen esse causam formalem moralē; nam sicut in efficientibus distinguuntur hæc duo causandi genera, ita distingui possunt sine inconvenienti in causa formalis; ut autem justitia dicatur causa formalis expulsionis peccati, satis esse quod ex pacto Dei ad informationem talis formæ non minus infallibiliter sequatur expulsio peccati, quam ex informatione caloris sequi solet expulsio frigoris. Talem enim causandi modum aliqui tribuunt sacramentis in suo genere, et sufficere putant, ut causæ et instrumenta gratiæ dicantur. Nihilominus tamen audienda non est nec permittenda talis evasio, quia solo nomine sustinet causalitatem hanc formalem, re tamen vera illam e medio tollit; quia sine influxu aliquo non est vera causalitas; tune autem gratia inhærens nullo modo influeret in expulsionem peccati, sed ad summum esset conditio necessaria ex voluntate Dei, et se haberet ut signum ad placitum movens Deum ex vi solius promissionis ejus ad remittendum peccatum, quod non est satis ad veram causalitatem, etiam moralem. Multum ergo repugnat illa evasio proprietati et veritati verborum Concilii Tridentini, et testimoniorum Scripturæ, ex quibus Concilium suam doctrinam sumpsit. Et simili modo dici posset inhærentem justitiam non esse formam physice saneticantem et justificantem, sed moraliter ex pacto Dei, quod falsissimum est, parumque differt ab imputativa justitia, ut supra ostensum est.

11. *Secundum argumentum.* — Unde adhibenda est secunda ratio, sumpta ex effectibus positivis ac primariis inhærentis justitiae, nam fere ex singulis, collatis ad effectus peccati, potest ratio efficax formari. Primo enim justitia ratione gratiæ ex natura sua constituit hominem filium Dei per participationem, et consequenter hæredem regni; ergo etiam ex intrinseca sua natura habet expellere peccatum, a Deo alienum. Item illa gratia, præsertim ut includit etiam charitatem, natura sua habet constituere vinculum amicitiæ inter Deum et hominem; peccatum vero dissolvit amicitiam, et constituit inimicum ex intrinseca sua natura; ergo talis forma ex natura sua repugnat peccato intrinsece et immediate. Præterea gratia inhærentis constituit in homine perfectum justitiam ordinem, nam et voluntatem hominis perfecte subjicit Deo, ut ultimo supernaturali fini, et potentias convenienter disponit ad opera justitiae; peccatum autem ex natura sua evertit hunc ordinem, et avertit hominem a Deo; ergo est connaturalis repugnantia inter hæc duo, quæ sufficit ut gratia, informando animam, connaturaliter expellat peccatum, et hoc est excludere formaliter ex natura sua. Quod aliter explicatur; nam justitia infusa natura sua est perfecta justitia, et consequenter est forma quæ constituit hominem simpliciter justum; peccatum autem mortale constituit simpliciter injustum; ergo ex natura rei habent inter se repugnantiam, ratione ejus talis justitia culpam formaliter excludit. Tandem idem argumentum sumit ex effectu sanctificandi, et ex ratione sanctitatis; nam justitia infusa est sanctitas animæ, ut constat ex Concilio Tridentino citatis locis, et ex illo Luc. 1: *Ut serviamus illi in sanctitate et justitia coram ipso*, et similia sunt infinita loca Scripturæ; sed sanctitas formaliter